

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om välfärdsområdenas finansiering

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om välfärdsområdenas finansiering (RP 43/2023 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Eeva Mäenpää, finansministeriet
- finanssakkunnig Roosa Valkama, finansministeriet.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om välfärdsområdenas finansiering ändras.

Till lagen fogas en ny paragraf om rättelse av räknefel. Finansministeriet kan självt eller på ansökan rätta räknefel i beslut som avses i lagen om välfärdsområdenas finansiering och i de uppgifter som ligger till grund för besluten. På rättelseförfarandet ska i övrigt tillämpas de bestämmelser om rättelse av fel som finns i förvaltningslagen.

Dessutom kompletteras bestämmelserna om justering av de välfärdsområdesspecifika övergångsutjämnarna. Vid justeringen av övergångsutjämnarna 2023 rättas sådana bokslutsuppgifter av engångsnatur eller retroaktiva bokslutsuppgifter för 2021 och 2022 för enskilda kommuner som annars i betydande grad snedvrider kommunernas faktiska kostnader för social- och hälsovården och räddningsväsendet, vilka ligger till grund för övergångsutjämnarna.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2024.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft i december 2023.

Betänkande FvUB 4/2023 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021) trädde i kraft vid ingången av 2023. I den föreskrivs det om bestämmande av den generella statliga finansieringen av välfärdsområdena, om förfarandet vid beviljande av finansiering och om betalning av finansiering. Lagen innehåller också bestämmelser om betalning av utebliven förmån och om återbetalning av grundlös förmån samt om välfärdsområdets möjlighet att begära omprövning och söka ändring i beslut som fattats med stöd av finansieringslagen.

I propositionen föreslås det att lagen kompletteras med nya bestämmelser om rättelse av räknefel. Dessutom föreslås det att bestämmelserna om justering av de välfärdsområdesspecifika övergångsutjämnarna kompletteras. Förvaltningsutskottet anser det vara viktigt att beviljandet och utbetalningen av välfärdsområdenas finansiering grundar sig på korrekta uppgifter och att felen i uppgifterna kan korrigeras så snabbt och flexibelt som möjligt, om de påverkar välfärdsområdenas finansiering. Utskottet anser att ändringarna behövs och fyller sitt syfte.

Rättelse av räknefel

I den gällande lagen om välfärdsområdenas finansiering finns ingen specialbestämmelse om rättelse av räknefel som motsvarar bestämmelsen om räknefel i lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021). På rättelse av fel och felaktiga uppgifter som upptäckts i beslut som gäller finansieringen av välfärdsområdena och i de kalkyler som ligger till grund för besluten tillämpas förvaltningslagens (434/2003) bestämmelser om rättelse av sakfel och skrivfel. Enligt propositionsmotiven möjliggör de allmänna bestämmelserna i förvaltningslagen inte till alla delar att upptäckta fel kan rättas på ett heltäckande sätt i olika tillämpningssituationer och rättvist mellan välfärdsområdena.

Finansministeriet kan enligt den föreslagna 26 a § självt eller på ansökan rätta räknefel i beslut som avses i denna lag och i de uppgifter som ligger till grund för besluten. I övrigt tillämpas 8 kap. i förvaltningslagen på rättelse av räknefel. Avsikten är att specialbestämmelsen ska tillämpas i relation till de förutsättningar för rättelse av sakfel och skrivfel som anges i förvaltningslagen. Däremot ska förvaltningslagens bestämmelser tillämpas på rättelseförfarandet.

Utskottet anser att den föreslagna specialbestämmelsen om rättelse av räknefel är motiverad. Bestämmelsen motsvarar till sitt sakinnehåll bestämmelsen om rättelse av räknefel i 47 § i lagen om statsandel för kommunal basservice. Utskottet konstaterar dessutom att den sistnämnda bestämmelsen genom en proposition (RP 42/2023 rd) som behandlas av riksdagen föreslås bli ändrad så att dess innehåll motsvarar den bestämmelse som nu fogas till lagen om välfärdsområdenas finansiering.

Justering av övergångsutjämnarna

I 35 § i lagen om välfärdsområdenas finansiering föreskrivs det om välfärdsområdesspecifika övergångsutjämnningar. Som övergångsutjämnning beaktas skillnaden mellan finansieringen en-

Betänkande FvUB 4/2023 rd

ligt välfärdsområdets kalkylerade kostnader och de faktiska kostnaderna för kommunerna inom området. Bestämmelser om justering av övergångsutjämningsarna 2023 utifrån bokslutsuppgifterna för 2022 finns i 35 § 6 mom., som redan tidigare kompletterats med bestämmelser om hur de retroaktiva löneharmoniseringskostnader som tagits upp i kommunernas bokslut för 2021 och 2022 ska beaktas vid beräkningen av de faktiska kostnaderna.

Kostnaderna för löneharmoniseringen 2021 och 2022 beaktas till den del de motsvarar den faktiska kostnadsnivån under dessa år. I den kostnadspost som överförs beaktas däremot inte de harmoniseringar som gjorts före granskningsåren och som kommunerna ska betala retroaktivt för 2021 eller 2022. Utskottet hänvisar till sina tidigare ställningstaganden om beaktande av retroaktiva löneharmoniseringskostnader (t.ex. FvUB 28/2022 rd, FvUB 15/2022 rd och FvUU 28/2022 rd).

Utskottet konstaterar att syftet med bestämmelserna om justering av övergångsutjämningsarna är att säkerställa att de nettokostnader som överförs från kommunerna och som ligger till grund för övergångsutjämningsarna motsvarar kostnaderna för ordnandet av tjänster under ett år. De kostnader som överförs från kommunerna till välfärdsområdena i samband med reformen bestäms enligt vad kommunerna har rapporterat som kostnader för social- och hälsovården och räddningsväsendet 2021 och 2022. Enligt uppgift motsvarar de uppgifter som kommunerna rapporterat inte fullt ut kostnaderna för att ordna tjänster under ett år, utan vissa kostnader av engångsnatur och retroaktiva kostnader kan snedvridera överföringskalkylen. Dessa kostnader måste korrigeras i kalkylerna för att övergångsutjämningsarna per välfärdsområde ska motsvara kommunernas faktiska kostnader på årsnivå.

Av propositionsmotiven framgår att finansministeriet åren 2021 och 2022 har begärt att kommunerna, samkommunerna och välfärdsområdena lämnar uppgifter om retroaktiva löneharmoniseringskostnader och om andra poster för 2021 och 2022 som snedvrider den till reformen anknutna kalkylen över överföringen av finansieringen. Propositionens konsekvensbedömning har gjorts utifrån det utkast till överföringskalkyl som publicerades den 31 augusti 2023. Utskottet har i samband med sakkunnigutfrågningen fått en uppdaterad utredning om propositionens ekonomiska konsekvenser. Förändringarna är små jämfört med de tidigare beräkningarna.

Korrigeringsarna av de kostnadsuppgifter som ligger till grund för övergångsutjämningsarna minskar enligt de senaste kalkylerna kommunernas kostnader för 2021 med 8 miljoner euro och ökar 2022 års kostnader med 212 miljoner euro jämfört med bokslutsuppgifterna för dessa år. Eftersom finansieringsbasen för välfärdsområdena på riksnivå fastställs utifrån de kostnader för 2022 som överförs, ökar de korrigerade posterna finansieringen av välfärdsområdena med sammanlagt 212 miljoner euro. De retroaktiva löneharmoniseringskostnader som korrigeras i överföringskalkylen höjer i enlighet med den gällande lagen nettokostnaderna enligt bokslutsuppgifterna för 2021 med 5,1 miljoner euro och minskar kostnaderna för 2022 med 13,8 miljoner euro. Finansieringen ökar inom fyra välfärdsområden och minskar inom alla andra välfärdsområden. Avsikten är att de uppdaterade kalkylernas inverkan på finansieringen av välfärdsområdena 2024 ska beaktas i den kompletterande budgetpropositionen.

Det föreslås att 35 § 6 mom. kompletteras så att det i samband med justeringen också är möjligt att i kommunens bokslut korrigera enskilda uppgifter som avsevärt snedvrider de faktiska kost-

Betänkande FvUB 4/2023 rd

naderna. Den föreslagna bestämmelsen hänvisar till 57 § 3 och 6 mom. i lagen om statsandel för kommunal basservice. Utskottet anser att den föreslagna regleringen gör det möjligt att på samma sätt beakta snedvridande poster i kalkylerna för både kommunernas och välfärdsområdenas finansiering.

Utskottet har redan tidigare påpekat att den kostnadsberäkningsmodell som tillämpats i samband med välfärdsområdesreformen lett till att kommunerna i de välfärdsområden där löneharmoniseringen redan har genomförts permanent hamnar i en ojämlig ställning jämfört med kommunerna i andra områden. Statsandelarna till de kommuner som genom en samkommun frivilligt genomfört löneharmoniseringen minskar permanent, vilket leder till att kommunernas funktionsförmåga äventyras. Utskottet anser att detta missförhållande bör korrigeras så snart som möjligt.

Utskottet anser det viktigt att de föreslagna bestämmelserna på det sätt som föreslås träder i kraft senast i december 2023, så att de kan tillämpas på den justering av övergångsutjämningsarna som görs i slutet av detta år och beaktas i finansieringsbesluten för 2024.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 43/2023 rd utan ändringar.

Helsingfors 7.11.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Mauri Peltokangas saf
vice ordförande Pihla Keto-Huovinen saml
medlem Otto Andersson sv
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Petri Honkonen cent
medlem Juha Hänninen saml
medlem Mari Kaunistola saml
medlem Laura Meriluoto vänst
medlem Mira Nieminen saf
medlem Eemeli Peltonen sd
medlem Hanna Räsänen cent
medlem Paula Werning sd
medlem Joakim Vigelius saf
medlem Ben Zyskiewicz saml
ersättare Sanna Antikainen saf.

Betänkande FvUB 4/2023 rd

Sekreterare var

utskottsråd Henri Helo.